

Nihče ni varen pred breiviki

Obletnica pokola na Norveškem V Sloveniji je lahko najbolj problematičen desni radikalizem, podkrepjen z neonacističnimi in skrajno nacionalističnimi idejami

Danes mineva eno leto, odkar je norveški desničarski skrajnež Anders Behring Breivik – z avtomobilom bombo v vladni četrti v Oslu ter s pištolo in puško na otočku Utøya – ubil 77 ljudi in jih še 242 ranil. Najbrž najhujši množični morilec vseh časov je zdaj v priporu, sodbo po junija končanem sojenju pa naj bi mu izrekli čez dober mesec, 24. avgusta.

GORAZD UTENKAR

Sodba Breiviku bo odvisna predvsem od tega, ali ga bo sodišče ocenilo kot prisebnega ali norega. V prvem primeru bo nedvomno dobil najvišjo mogočo kazen na Norveškem, 21 let zapora, ki jo je mogoče tudi podaljšati. V drugem primeru mu bodo naložili psihiatrično oskrbo, kar pomeni, da lahko za rešetkami ostane neomejeno dolgo. Morilec z odvetnikom trdi, da ima v glavi vse urejeno, tožilstvo pa nasprotno meni, da ni priseben, zato spada v druge vrste institucije, kot je zapor. Novo Breivikovo domovanje bo imelo v vsakem primeru rešetke.

O tem, da je Breivik morilec, sploh ni bilo nobenega dvoma. Policiste je namreč pričakal kar na otočku Utøya in ni nikoli zanikal nastavitve eksploziva in pokola mladostnikov. Že ves čas pa trdi, da ni storil nič napačnega – kot samooklicani borec proti islamizaciji Evrope in še posebno Norveške je z bombo meril v vlado in streljal po podmladku vladajoče delavske stranke, ki sta menda naklonjena priseljevanju muslimanov. Zato zahteva oprostilo sodbo, kar mu najbrž ne bo ravno v prid pri tehtanju sodnikov, ali je čisto pri sebi.

Napad

Za srh vzbujajoči masaker se je Breivik dolgo in temeljito pripravil. Avtomobil, s katerim je poškodoval poslopje vlade ter ministrstev za finance in nafto – v eksploziji, ki je stresla prestolnico skandinavske kraljevine, je umrlo osem ljudi, 209 jih je bilo ranjenih –, je napolnil s skoraj tona eksploziva, izdelanega iz več ton umetnih gnojil. Da ne bi postal kdo pozoren na to, zakaj kot posameznik kupuje toliko gnojila, čeprav Breivik živi na kmetiji, je ustanovil več slamnatih podjetij in kupoval gnojilo prek njih.

Dva nova pokola

Dve novi skrajni dejanji sta se zgodili samo ta teden. Tako je še neznan moški v sredo na avtobusu, polnem predvsem mladih izraelskih turistov, na letališču v bolgarskem črnorskem letovišču Burgas sprožil v kovčku skrito bombo, s katero je poleg sebe ubil še sedem ljudi. Bolgari pravijo, da je šlo za tujca, Izraelci so prepričani, da je napad z iransko pomočjo pripravilo libanonsko skrajno šiitsko gibanje Hezbollah, Iran pa seveda zanika, da bi imel karkoli z bombo. Drugi napad, tipično ameriški, se je zgodil na premieri novega filma o Batmanu v polni kinodvorani v glavnem mestu ameriške zvezne države Kolorado Denverju. Preden so ga ustavili, je 24-letni strellec, oborožen s puško in dvema pištolama, ubil 14 ljudi, 50 pa ranil.

Po eksploziji avtomobila bombe, ki ga je Anders Behring Breivik napolnil s skoraj tona razstreliva iz domače delavnice, je bila vladna četrt v Oslu bolj kot središču prestolnice mirne in bogate skandinavske kraljevine podobna Kabulu. FOTO REUTERS

Po siloviti eksploziji avtomobila bombe nekaj minut pred pol četrto uro popoldne je bila vladna četrt videti kot Kabul ali Bagdad. Povsod so ležale ruševine in črepinje. Policisti so evakuirali poslopja, rešilci pa so odvažali na desetine ranjencev v bolnišnice. Izbruhnilo je več požarov in veter je dim razpihal po vsem mestu.

Medtem ko so policisti, gasilci in reševalci pretreseni opravljali svoje delo in ugotavljali, kaj se je pravzaprav zgodilo, se najhujše še ni niti začelo. Breivik se je namreč ob petih popoldne pojavil pri trajektu na otoček Utøya, ki leži na jezeru približno 35 kilometrov severozahodno od Osla. Bil je oblečen v policijsko uniformo in oborožen s puško in pištolo. Kapitanu trajekta je povedal, da preiskuje okoliščine bombnega napada v prestolnici.

Ker na Norveškem orožja ne moreš kupiti kar v trgovini kot na primer v Združenih državah, se je Breivik že pred leti pridružil strelskemu društvu. Tako je dobil dovoljenje za več kosov orožja. Za morilski pohod na podmladek delavske stranke si je izbral ameriško polavtomatsko puško ruger mini 14 kalibra 5,56 milimetra – takšnega ima večina vojaških jurišnih pušk, tudi slovenska F 2000 S, vendar te omogočajo tudi rafalno streljanje – in avstrijsko pištolo glock 17 kalibra devet milimetrov. Gre za nespektakularni, vendar zanesljivi in zelo razširjeni orožji z velikimi nabojniki in zato veliko ognjeno močjo.

Čez približno pol ure so se z otoka, na katerem je bil poletni tabor podmladka delavske stranke premiera Jensa Stoltenberga, zaslišali prvi strelji. Če je bila nastavitve avtomobila bombe v Oslu dejanje, ki bi ga morda zmogel tudi kdo z manj močnimi živci, saj ne bi na lastne oči videl posledic, je bil poboj na otoku nekaj povsem drugega. Breivik je mladostnike streljal iz bližine, ko so

bežali pred njim, se poskušali rešiti s plavanjem ali ga moledovali za življenje. Vsako nepremično telo je menda iz bližine ustrelil še enkrat, da se ne bi kdo pretvarjal, da je mrtev, ali pa bi bil samo ranjen. Tudi zato je bil končni izid poboja na Utøyi tako strašen: 69 mrtvih in 33 ranjenih.

Po obvestilu, da se na otoku dogaja nekaj nenavadnega, so tja poslali posebno policijsko enoto. Takrat je bilo že jasno, da ne streljajo muslimanski skrajneži, ki so se v zadnjih letih proslavili s podobnimi podvigi, saj je bil napadalec visok, svetlolas in skandinavskega videza. Ni pa bilo

jasno, za koliko strelcev gre. Specialci so do jezera prišli deset minut čez šesto uro popoldne, vendar so na otok stopili šele dvajset minut pozneje, saj niso našli primerne čolna. Strellec se ni branil ali se ustrelil, kakor se v takšnih primerih pogosto dogaja, ampak se je po uri in pol pobijanja z dvignjenimi rokami mirno predal možem postave.

Na dobro pripravo Breivika kaže tudi to, da si je priskrbel policijsko uniformo, uporabljal pa je tako imenovane dum dum kroglice; te se ob udarcu v telo deformirajo in povzročajo strašne notranje poškodbe in velike izhodne rane. Teslesno je bil strellec močan, saj je že leta dvigal uteži in menda občasno jemal anabolične steroide. Streljanje pa je vadil na strelišču in po lastnih besedah tudi z igranjem nekaterih nasilnih strelskih računalniških iger.

Vzroki

Kaj je do takrat neproblematičnega 32-letnika, ki je v mladih letih pomagal vrstnikom, ki so jih nadlegovali nasilneži, saj je bil vedno telesno močan, pripravilo do tako gnusnega zločina? Najverjetneje nacionalizem in sovraštvo do muslimanov. Breivik se je po lastnih besedah s pokolom odločil, da bo Evropejce prebudil, preden bodo njihovo celino preplavili prišleki iz muslimanskega sveta. Na njegovo izrazito protislamsko držo kaže tudi to, da je zelo naklo-

Verjetno najhujši množični morilec vseh časov Anders Behring Breivik je pred natančno enim letom ubil 77 ljudi, od tega jih je 69 pobil lastnoročno, s strelji iz neposredne bližine. FOTO REUTERS

JUTRI PREBERITE

Raščanov penthouse čaka upnike

DELO OZADJA

Japonska, neizkoriščen trg, ki obeta

DELO POSEL&DENAR

Bradley Wiggins: zvezdnik, ki sovraži zvezdnike

DELO ŠPORT